N. 84.

KURYER LITEWSKI

w WILNIE w Sobotę dnia 20 Października. V. S. ROKU 1806.

S. PETERSBURG V. S. d. 12 Października. Starostwo Wobolnickie r. 1801 i 1802 dane taynemu konsyliarzowi Sewerynowi Potockiemu w 50 letnią dzierżawę, z uwolnieniem na lat pierwszych 1 od płacenia kwarty, uwalnia się od teyże opłaty na całe lat 50. Byłey służby Królewsko Polskiey Piattoli otrzymał stopień konsyliarza stanu, i zostanie korrespondentem w departamencie Ministeryum oświecenia. Tayny konsyliarz Heiking ma zasiadać w Senacie.

Minister zagranicznych interessów przełożył, że przed wstąpieniem na tron Pawła 1 Szlachta Rossyiska zapisywała synów swoich nawet w dziecinnym wieku do gwardyi. Po oddaleniu wszystkich ustanowiono szkołę Junkerską przy Senacie, i kazano mieć pewną liczbę Junkrów przy wszystkich Kollegiach. Po zniesieniu tey szkoły, po reformie Kollegiów niektórych, Szlachta nie maiąc gdzie umieścić synów do woyskowey służby niezdatnych, oddaie do departamentów Ministrów, szczególniey zagranicznych interessów, gdzie ich liczba iest nadzwyczaynie wielka. Chociaż to Kollegium zawsze potrzebuie wielu ludzi uczonych, umieiących ięzyki przy poselstwach i na przypadki nadzwyczayne w zagranicznych kraiach, iako też do kancellaryi przy kommenderuiących woyskami; potrzeba iednak dać pewne przepisy względem przyinowania młodzi, ażeby z iedney strony cywilna służba ludzi zdatnych miała, z drugiey szlachta przenosiła służbę woyskową. J. J Mość podane przez Ministra prawidła następuiące potwierdził.

Nie przyimować do Kollegium nie maiących lat 17. Nie przyimować ich bez examinu, każdy do Kollegium zagranicznego wniść chcący umieć powinien ięzyk Rossyiski, Niemiecki Francuzki, Geografią, Historyą, Statystykę; examen odprawi się w Collegium w obecności 2 zasiadaiących i Ober Sekretarza. Studenci Uniwersytetów maiący zaświadczenie, po examinie przyimowani będą za Aktuaryuszów klassy 14, iakoteż szlachecey synowie wyuczeni w domu lub w szkołach, i kawalerowie orderu S. Jana Jerozolimski - go. Dzieci niesżlachtę po examinie przyimować za studentów do ięzyka Rossyiskiego tylko kopistami; nie przyimować cudzoziemców prócz konieczney potrzeby, za dozwoleniem Monarchy tacy znać powinni ęzyk Rossyiski. Jnne warunki ściągaią się do awansów; przyimowania do Kollegium zagranicznego osob które w drugich mieyscach służyły, gdy są zdatne.

Ministeryum sił morskich od Admirała Sieniawina kommendanta eskadry na morzu Adryatyckiem, odebrało doniesienie d. 13 Września pisane. Po nadeszłem uwiadomieniu od Konsyliarza Stanu Oubri, nie było żadney odmiany w położeniu zaiętém przez woyska Rossyiskie gdy odstąpiły od Raguzy do Cattaro. Naprawa twierdzy, ile można dokończona; z naszey strony użyto wszelkich środków, stosownie do liczby żołnierza, tak dla odparcia nieprzyiaciół, gdyby na prowincyą napadać mieli, iakoteż dla zadania onym naywiększey klęski. Umyślili Francuzi usypać batteryą na północnym brzegu przygórka, przy samém uściu odnogi Cattaro, w zamiarze szkodzenia okrętom Rossyiskim. Więc posłaliśmy okręt S. Piotr z 3 szalupami działowemi, ażeby nieprzestannie krążąc około przygórka przerywały robotę.

D. 13 Września woysko nasze ruszyło w pole, i ledwie pokazało się Francuzom, ci niemieszkaiąc ustępować zaczeli, i opuściwszy przygórek północny, zgromadzili się wszyscy do portu Molonto, ażeby zaymuiąc mieysce mniey rozległe, byli silnieyszemi podobno też chcieli nas uwodzić w attaku. Po oddaleniu się nieprzyiacioł znaleźliśmy na północnym przygórku, w batteryi którą załozyli, i zdobyliśmy moździerzów 4, armat rożnaito go kalibru 11, przy nich dostatek ammunicyi. D. 31 Sierpnia wysłano do Raguzy okręt Praxeda, fregat Wenus pod kommendą Kontr Admirała Sorokina, ażeby spólnie z okrętami Azya i Uriel zamykał porty Raguzańskie i zabierał wchodzące do nich statki Francuzkie, iakoż 2 zabrano ładowne sucharami.

BELGRAD d. 1 Października. Dziś osobliwsze odgłosy napełniaią miasto nasze; nie wiedzą co o nich rozumieć Chrześcianie i Turcy; źródło nawet powieści nie wiadome. Dość na tém, że d. 28 Wrzesnia z Semendryi napisano, iż naczelnik Czerny stanoł nakoniec u kresu chęci, starania, i pracy swoiey, przywracaiąc ziomkom prawa i swobody, z których przez lat więcey 400 wyzutemi byli. Przyznaie temu kraiowi Porta wieczną udzielność sam dla siebie rządcę obierać będzie, na 12 powiatów zostanie podzielony do których Sułtan pozwala wcielić Poretz z 12 wsiami okolicznemi. Rząd Turecki nie wdaie się bynaymniey do prawodawstwa Chrześcian, którzy iednak roczną daninę płacić obowiązani Selimowi 3, do którey przyięcia Kommissarz Ottomański ciągle mieszkać będzie w Semendryi, nie maiąc z sobą nad 50 ludu na straży. Pragniemy Serwianie i Turcy, ażeby odgłos był rzetelny; pierwsi chcąc kosztować nabytych swobod, drudzy ażeby się uwolnili z obłężenia długiego. Rzecz zaś stać się miała następuiącym sposobem.

Jbrahim Basza przyprowadził, iak mówią, część armii Sułtańskiey od Adrianopola do granic Serwii: zaszedł mu drogę Czerny: przyszło do ciężkiego spotkania d. 8 Września pod Mitrowac; porażeni Turcy, do Somkay przez Cibit ustępują. Nie zrażony pierwszém niepowodzeniem wodz Ottomański, d. 10 powraca na boiowisko, i na środek hufców Chrześciańskich uderza całą siłą, lecz tu był Czerny, i powtóre zwyciężył nieprzyiacioł, których w ucieczce 5 mil ścigano. Gdy Jbrahim do Somkay ustępuie, d. 11 rano Passwan Oglou na pomoc wezwany od Sułtana, pomnożywszy woysko swoie do 20 t. wpada na lewe skrzydło Serwianów: po długim i zaciętym odporze łamie im szyki, zdobywa oboz cały. Pokonani w tém mieyscu zgromadzaią się do Ginstendib i Klisura, gdzie odebrawszy od Czernego w posiłku 14 t. żołnierza ruszyli prze-

ciw Passwanowi chcąc odnieść pomstę; do czego iednak nie przyidzie podobno, ieśli prawdziwe są okoliczności następuiące.

Jbrahim dwakroć porażony przybywa niespodzianie do główney kwatery Czernego, maiąc z sobą ludzi zbroynych 60 tylko; rzecz stać się miała d. 14. Po 3 godzinney rozmowie Hetmani zawieszenie oręża podpisali 6 tygodniowe, w którym przeciągu nastąpić powinno koniecznie powszechne Serwii uspokoienie, co ażeby skutek pomyślny wzięło, Jbrahim pomoc swoią ofiarował. Po oddaleniu się wodza Tureckiego Czerny pośpieszył do Semendryi na radę walną, do którey wezwawszy całą starszyznę i znacznieyszych obywatelów, miał im przełożyć warunki przez Portę do ugody podane, któreśmy wyżey wspomnieli. Nazaiutrz Jbrahim był znowu w główney kwaterze Chrześcian donosząc, iż goncem odebrał wyraźny rozkaz od S lima 3, ażeby wstrzymał woienne kroki; słychać, że Monarszy Firman zawiera więcey ieszcze warunków Serwianom pożytecznych, które gdy będą ogłoszone ludowi, bez wątpienia radość i pokoy przyniosą.

WIEDEN d. 15 Pazdziernika. Jedna z obywatelek naszey stolicy, żona ślosarza Klachr, dość maiętna w stanie swoim, od lat wielu ratować ludzi nieszczęśliwych nawykła, znaczną zawsze ich liczbę przyimowała do domu swego, opatrywała potrzeby, dawała zapomogi, mianowicie iednak podczas ostatniey woyny, gdy nieprzyiaciel stolicę zastępował, liczbę bardzo znaczną ienców i ranionych Austryaków i zprzymierzonych, używaiąc do posługi 3 córki swoie; 200 osob codzień prawie opatruiąc, tak iż wielu iey życie i swobodę przyznało. Długo ten szlachetny postępek był utaiony; dowiedział się nakoniec Monarcha, i wielki medal honororowy tey kobiecie dać kazał na łańcuhu złotym, publicznie w zgromadzeniu Magistratu i obywatelów; obrządek dopełnił Prezydent miasta Wohlleben. Jnna obywatelka dziś do kommissyi dobroczynney przysłała na 2 t. złot. ryńs 5 procentową obligacyą, z obowiązkiem ażeby dochód był obracany na ratowanie nayubozszych Wiedeńczyków.

Cesarz i bracia iego podczas podróży do Austryi wyższey, przyimowani byli od ludu z okazaniem nayżywszey radości; miasto Lintz dystyngwowało się nad inne; tu Monarcha oglądał fabryki wełniane. Arcy X. Karol zakupić prędko kazał wiele koni pod iazdę i do wozów potrzebnych, piekarzów niemałą liczbę zaciągniono, z których uformowane będą kompanie. Coraz więcey regimentów stoiących w kraiu Węgierskim, zbliża się do Bawarskiey granicy; armia w Czechach zgromadzona wkrótce ma liczyć głów 100 t. Francuzi zdaią się opuszczać Dalmacyą: iuż G. Seras na czele 6 t. wyszedł z Jstryi do Włoch, nie zostawuiąc na załodze nad 500 ludzi, sam zaś ma być użyty w armiach Neapolitańskich, dla przywrócenia pokoiu w Calabryi, gdzie rozruch nie ustał. Angielskie fregaty port Wenecyą zamykaiące, żadney krzywdy nie czynią Austryackim statkom, dozwalaiąc każdemu wolną żeglugę na odnodze Adryatyckiey. G. Bellegarde ieszcze nie powraca z Raguzy. Cesarz wzgląd maiąc na uciski, iakich doznało od r. miasto Trieste, podatki niektóre darował obywatelom.

BERLIN d. 21 Pazdziernika. O czynnościach woiennych nie mamy żadney wiadomości urzędowey. X. Hatzfeldt ogłosił, że gdy zastępca tymczasowy Gubernatora stolicy G. Kawaleryi Schulenburg z całym garnizonem oddalił się wezwany do innych obowiązków, obywatele powinni zachować się spokoynie; dla utrzymania zaś bezpieczeństwa i pokoiu w okolicznościach teraznieyszych, potrzeba żeby milicya mieyska osadziła wszystkie mieysca dotąd żołnierzem strzeżone. Jnni urzędnicy oświadczyli, że gdy bank główny, kantor zamieniaiący na gotowiznę papiery koronne, handel morski. dyrekcya lotteryi pieniądze swoie wysłały na mieysca bezpieczne, przeto żadney opłaty ozynić nie maią nikomu, dopóki nie odmieni się stan rzeczy momentalny. O X. Ludwiku Pruskim pisma urzędowe tyle donoszą, że śmierć zabieraiąc przed czasem tego Pana, który w ślady rycerskie bohatyrów imienia i domu Brandeburgskiego chwalebnie wstępował. familią Królewską i oyczyznę pogrążyła w smutku głębokim.

LIPSK d. 15 Pazdziernika. Nasz Magistrat oświadczył kupcom na teraznieyszy iarmark przybyłym z zagranicy, aby żaden z miasta odtąd nie wyieżdżał do końca onego, ponieważ na to pozwolenia nie otrzyma przed czasem zamierzonym. Zalecono podobnie cudzoziemcom i ludziom kraiowym, ażeby zachowali się w spokoyności i porządku, tym sposobem naypewniey mogąc uniknąć przykrości wszelkiey Poczty Francuzkie i Hollenderskie są zatrzymane od nieiakiego czasu, z południowemi nawet Niemcami kommunikacya przerwana; nie mamy więc z tamtych stron żadney wiadomości. Słychać, iż negocyacye między Anglią i Francyą dawno zaczęte, skutku nie wzięły, a Lord Lauderdale opuściwszy Paryż odiechał do Londynu. X. Eugeniusz Wurtembergski d. 13 opuścił Magdeburg, i na czele woysk Pruskich rezerwy śpiesznym krokiem zbliżaiąc się do teatru woiennego, iuż znayduie się w okolicach naszych. 800 wybranych strzelców X. Saxe Weimar przyłączyło się do tey dywizyi.

COBURG d. 10 Pazdziernika. Woyna w stronach naszych nieuchronna, wkrótce się zaczynaią nieprzyiazne kroki. Przed odezwą od Monarchy Pruskiego daną do armii w Erfurt, ogłosił swoią Napoleon z Bambergi. w którey nic nie wzmiankuiąc o przyczynach podniesienia broni, zachęca żołnierzy według zwyczaiu. Niemieszkaiąc straż przednia woysk Francuzkich wtargnęła do kraiów naszych, i postępuie śpiesznie ku nieprzyiacielowi, który się zbliża od półnoeney strony. Prawe skrzydło Xięstwo Bareuth zaiowszy, rozciąga się nad rzeką Saal; tu są Soult, Ney, Bernadotte.

NEAPOL d. 24 Września. Massena stanowszy w Monteleone rozkazał G. Regnier pośpieszać do Reggio i Scylla, które twierdze podzisdzień w ręku Anglików zostaią, i szturmem odzyskać. W drugiey stronie Calabrowie zasileni żołnierzem przysłanym z Sycylii, zaymuią ieszcze zamki nadbrzeżne, Amantea, Corigliano, Longobucco, i kilka mniey znacznych. Ztąd wnieść łatwo, iak zawczesne były doniesienia o zupełnem uciszeniu Królewstwa naszego. Woyska Francuzkie i Włoskie nie przesłały ciągnąć od północy ku południowi; spodziewaiąc się podobno iż Anglicy raz ieszcze lądować będą. Flottylla w porcie stołecznym uzbroiona podzieliła się na 2 dywizye; pierwszą do Terraciny posłano; drugą Caraccioli wyprowadził, i przebiegł morza blizkie. oddalaiąc od brzegu Angielskich korsarzów, ażeby narodowe statki bezpieczniey nam żywność mogły dostarczać.

Fra Diavolo nie ustąpił z kraiu; ludzi iego 40 poymanych tu przyprowadzono, sam, iak słychać, zamknięty w Sora, z trudnością wynisć potrafi. Towarzysz iego Calavolpe wyrokiem kommissyi woyskowey dał gardło; drugi Piccioli przebiega prowincyą Abruzzo. Francuzi nie mogąc swoim żołnierzem kraiu całego zasłonić, przymuszaią obywatelów do wzięcia broni i dawania odporu; lecz to niewielki skutek sprawiło.

Rzecz iest pewna, że G. Stuart rzetelnie opłacaiąc Calabrom nadgrodę przyrzeczoną za przystawienie do obozu swego poymanych Officyerów i żołnierzy Francuzkich, nie małą tych liczbę w życiu zachował. odprowadzeni do Messiny dziś służą do zamiany ziomków naszych w niewoli Francuzkiey będących, na którą bez trudności z obustron pozwolono.

MEDIOLAN d. 30 Września. Następca tronu Bawarskiego opuszcza stolicę naszą, pospieszaiąc do Rzymu i Neapolu. Minister woienny wyiechał do Wenecyi, gdzie mu weyrzeć kazano, iakim sposobem idą roboty w arsenale, gdyż rząd postanowił mieć iak nayrychley eskadrę z okrętów lin. złożoną na Adryatyckiey odnodze. Ta która niedawno z Genui pod żagle wyszła złączywszy się z Toulońską pospiesza według odgłosu powszechnego do Carthageny, ztąd Adm. Salcedo całą potęgę Mocarstw sprzymierzonych ma prowadzić do Cadix; wtenczas dopiero Rosilly przedsięwziąć może wyprawę, którey cel nie wiadomy. Według rachunku zrobionego w Genui pokazuie się, że tego miasta ludność wynosi teraz dusz 112 t. w r. 1792 było tylko 80 t.

PARYZ d. 8 Października. Odgłos iest powszechny, że Lauderdale nie mogąc pomyślnie dokończyć negocyacyi o pokoy, dziś wyieżdża do Londynu. Dwór Lisboński miał oświadczyć rządowi naszemu i Hiszpańskiemu, że Monarcha Brytannii W. słysząc o niebezpieczeństwie, grożącem narodowi sprzymierzonemu Portugallii od nieprzyiacielskich nayazdów, przysłał Lorda S. Vincent z eskadrą ku pomocy; lecz gdy X. Regent nie widzi, czegoby się miał obawiać od Napoleona i Karola 4, posiłek uznaie mniey potrzebnym, i starać się będzie azeby Admirał okręta swoie iak nayrychley odprowadził do portów Angielskich.

Słychać, iż woysko Batawskie półkami Francuzkiemi zmocnione, ma rozkaz pospieszać w głąb Niemiec, ponieważ niknie pokoiu nadzieia; dotąd iednak Senat od rządu zwykłey wiadomości nie odebrał o stanie dzisieyszym politycznych interessów. O wyprawie Kapitana L'Hermite próżnośmy czekali obiaśnienia od Ministra morskiego, to tylko powiedział, że ten Officyer do oyczyzny powracaiąc przeszedł szczęśliwie przez środek eskadr zamykaiących porty nasze.

RZYM d. 27 Września. Ociec S. policzył w poczet błogosławionych Kapucyna imieniem Crispina i X. Józefa Oriol, niegdy Plebana w Barcellonie. Ogłoszony niedawno edykt sprawił skutek pożądany; państwo Kościelne wśród bliskich rozruchów cieszyć się nie przestaie głębokim pokoiem; złe myślących wstrzymała boiazń kary surowey i prędkiey.

FRANKFORT d. 14 Października. Ostatnie dywizye woysk ciągnących ze Francyi do Niemiec widzieliśmy idące przez miasto nasze ku granicom Saxonii, między innemi był korpus Mammeluków i reszta gwardyi. Według wiadomości odebranych z Bawaryi, wszystkie regimenta Maxymiliana 1. ruszyły z Aichstadt przez Norimbergę do Bareuth; zaięcie tey prowincyi było pierwszym krokiem nieprzyiacielskim Napoleona przeciw Monarsze Pruskiemu. Wkrótce spodziewać się trzeba wiadomości o spotkaniu woysk przeciwnych; główną kwaterę Francuzi z Bamberg d. 8 przenieśli do Cronach; szpitale dla ranionych pozakładano w bliskości; Marszałkom i Generałom kazano weyrzeć pilnie, czyli żołnierze maią porządek polowy, Bernadotte z prawém skrzydłem postępuiący się do brzegów rzeki Saal, zdaie się mieć zamiar grożenia lewemu nieprzyiacioł; dla tey przyczyny Fryderyk 3 front armii swoiey miał odmienić. Już do Bamberg przywieziono wielu ranionych Francuzów.

Dokończenie manifestu Pruskiego.

Sprawować takie odmiany bez przyzwolenia Cesarza, któremu wydarto koronę, Mocarstw które niedawno całość Rzeszy zaręczyły, Fryderyka którego los ginącey oyczyzny obchodził naybardziey rzecz prawdziwie niesłychana. Widziała nieraz ziemia bitwy i zwycięztwa, skutki onych straszliwe, równego despotyzmu w spokoyney chwili zapewne nie widziała. Król ubolewał nad przygodą Xiążąt w związku Reńskim pozbawionych udzielności; i tych żałuie, którzy uwieść się dali ofiarą własności cudzey; nie chce ich smutku pomnażać, wyrzucaiąc mniey baczny postępek. Aż nadto ukarana iest powolność ich i zaufanie, gdy dzisiay być muszą posłuszni rozkazom dumnego Protektora bez wymówki. Stan ich teraźnieyszy równie iest smutny, iak przeszły był świetny i szczęśliwy; uwiedzionych nie potępiamy ziemkowie. Gdy naród Niemiecki z ruin powstawać będzie walcząc za własną i Xiążąt Francyi lenników niepodległość, ci bez wątpienia usłyszą w sercu swoiém odzywaiący się głos honoru i wdzięczności, zbrzydzą sobie niewolę, krwi bratniey przelewać nie zechcą.

Obrażaiąc przez rozszarpanie Rzeszy Napoleon interes ogólny Pruskiego państwa, umyślił i szcze dotknąć osobiście Monarchę. Nadgroda X. Orange była zaręczona za utracony Stadhuderat; ten warunek skłonił Króla do zgodzenia się na zaszłe odmiany w rządzie Batawskim. Lat kilka upłynęło w próżney nadziei, że pan wspomniony odbierze przynaymniey summy od RP. należne za dziedziczne dobra. Batawowie nieraz chcieli dług zapłacić, zabronił im Napoleon być sprawiedliwemi. Blizki krwi związek domu Orange z Brandeburgskim, wielokrotne przyrzeczenia, prozby Króla oświadczaiącego, iż na oczywistą krzywdę pozwolić nie może, słowem nic w świecie Xiążęcia od ucisku nie zbawiło, musiał być uczestnikiem powszechney klęski; tracił przodków dziedzictwo, chociaż 8 d. tylko pierwey pisał do niego Napoleon, ubolewaiąc nad zgonem oyca, i winszuiąc przyiścia do rządów. Drogie są te szczegóły, przez nie ogół rzeczy obiaśnia się naylepiey.

Cliwią dano Muratowi: nie zaczoł panować iescze, a iuż chciało mu się zabierać własność cudzą; osadza żołnierzem Opactwa Essen, Elten, Werden, Pruskie dzierżawy, pod pozorem że niegdy należeć miały do Cliwii, chociaż Król nabył one przez indemnizacyą r. 1802. Zuchwalstwo takie niewymówione zostało. Wesel Cliwii stolicę ustąpił Fryderyk 3 Muratowi, nie chcąc ani mogąc dawać Francuzom ostatnią Rzeszy twierdzę nad Renem. Napoleon ią przyłączył do państwa swego, na zapytania przez nas uczynione słowa nie odpowiedział. Przez umowę Paryzką Francya i Prussy nawzaiem ręczyły nienaruszoną całość Monarchii Austryackiey i Tureckiey. Lecz Napoleon to czyniąc podobno rozumiał, że sam tylko Fryderyk 3 iest obowiązany dochować warunek przyięty, Francya zaś mocną będzie zabierać własność obu Mocarstw gwarantowanych, gdyby się podobało woynę nową zaczynać z niemi. Jakoż tak się stało. Raguzę naiechał: Gradiskę, Aquileią wydarł Austryakom, wzywaiąc na usprawiedliwienie grabieży pozorów przez Murata użytych w Cliwii.

Gdy Francya nowe tworzyła narody, rozumieliśmy że te być maią udzielne, nie zaś poddane prowincye Napoleonowi. Ten iednak inaczey myślił; ie-

dném słowem wydarto w Paryżu sąsiadom samowładztwo; wymyślony wyraz; narod wielki, państwo wielkie, Francya leńnikami i poddanemi otoczona została. Upadło więc Paryzkie przymierze; Król portów swoich Anglikom nie otwierał, rozumieiąc się obowiązanym do tego. Nadspodzianie Napoleon oświadcza, iż znosząc Rzeszę, Federacyą Renu stanowi, wzywa nawet Fryderyka 3, ażeby związkiem równym Niemców północnych zkoiarzył. Zwykł dawno rząd Francuzki, co mu się zawsze udało, tworząc proiekta zyskowne dla siebie, ukazywać niiaką ponętę Mocarstwom, które sprzeciwić się mogły. Fryderyk 3 nie odrzucił ofiary nowey, dla tego iedynie, iż groźne okoliczności widział; ścisłe połączenie się Xiążąt nie wciągnionych do Federacyi, mogło ieszcze zbawić część Rzeszy Niemieckiey od zguby pozostałą. Dzieło zaś przywodząc do skutku, trzymać się nie chciał wzoru od Francuzów danego. Chlubny i szczęśliwy że Niemców szczątki zgromadza pod chorągiew Pruską, każdemu zostawił własność i prawo, ażeby iedynym związkiem honoru złączeni byli.

Nie można było mieć nadziei, ażeby Napoleon dawał radę Pruskiey Monarchii pożyteczną; ukrywa zgubę pod ofiarą względów i przyiazni. Tu rzecz przez się mówi. Naprzód kazał w nowey konstytucyi Renu pomieścić warunek, dozwalaiący przyimować do związku innych Xiążąt którzyby ochotę mieli. Któż nie widzi, że tym sposobem chciano Federacyi grani ce rozszerzyć, wprowadzaiąc do niey panów obietnicą i pogrożką kto nie iest przekonany że z czasem Federaci do środka Pruss mogli być przeniesieni. Skutek rzetelność tey prawdy odkrywa; lecz w kroku pierwszym Napoleonowi zdarzył się Xiąże nie znaiący boiaźni, który własną udzielność nad wszystko ceni. Wzywa poseł Francuzki Elektora Hesse Casselskiego, ażeby zaufał Napoleonowi; Fryderyk 3 nic dla swoich przyiacioł nie czyni. Więcey zapewne rządca Francuzki, któremu Hiszpania, Batawowie, Włosi, Bawarya i Wurtemberg, tylu innych panów mogą przypisać domowy pokoy, udzielność, liczny zysk i sławę. Więc gdy Monarcha Pruski iest skapym dla zprzymierzeńców swoich, Francya powolność Elektora nadgrodzi przez nadanie nowych dzierżaw.

Takie wiarołomstwo dopełniał Napoleon przeciwko Fryderykowi z sobą zprzymierzonemu, którego sam wzywał do kleienia północnych związków, tych zaś Hassya być miała przedmurzem. Odwodzono od przymierza Elektora, pokrewieństwem, umową familii, rangą w armii, innemi względami z Brandeburgskim domem połączonego nayściśley. Lecz ten nieprzyiazni dowod ieszcze był niczém. Cóż przecie ofiarowano Hassom w nadgrodę przystąpienia do Federacyi: Fuldeńskie Xięstwo, własność X. Orange; dwakroć oszukanego bez wstydu; ten miał być wyzutym z udzielności, gdyby Elektor dar przyioł, a Fryderyk nie stanoł w polu. Widział politykę rządu Francuzkiego nie sytą zdobyczy, siebie coraz bardziey ściśnionego, nawet w zostawionym obrębie swobodę miał tracić. Niesłusznym wyrokiem zabrania Napoleon przez prowincye Federacyą zaięte ciągnąć obcemu żołnierzowi, zbroyny iest czy bezbronny. Znosi tym sposobem, gwałt zadaiąc prawu narodów, związek i połączenie prowincyi Haskich, które położeniem są rozdzielone; ztąd źródło przyszłych sporów; z tąd wyniść miało pierwsze ukaranie wielkomyślnego Elektora, który obrońcę mieć wolał niż Pana.

Gdy to Francya czyniła, Król szukał ieszcze środków zachowania pokoiu; lecz wkrótce tę nawet nadzieię odięto. Napoleon pod ówczas traktował z Rossyą i Brytannią W. w iedney negocyacyi i drugiey nie ukrył zamiarów Pruskiey Monarchii nieprzyiaznych i szkodliwych. W umowie pierwszey był położony warunek, ażeby Fryderyk 3 Szwedzkiemu Królowi Pomeranii nie odbierał. To zaś niewątpliwa, że rząd Francuzki od czasu dawnego silnie nalegał, żebyśmy obieli tę prowincyą. Zamiar tey ofiary dziś widać troisty u Napoleona; chciał odnieść pomstę nad Gustawem Adolfem, Prussaków z innemi Mocarstwami poróżnić, i wymodz ich milczenie, gdy Rzesza Niemiecka będzie rozszarpana. Dobrze to przenikaiąc, Fryderyk 3 usiłowal oddalić od siebie podeyrzenie nawet chciwości kraiów cudzych, zaręczył o tém sąsiadów, a Napoleon niedawno Szwecyi nieprzyiaciel, w obrońcę iey nagle się przemienił.

Tu ieszcze przypomnieć wolno, że w teyże umowie Napoleon obiecywał skłonić Króla Katolickiego, ażeby Ferdynandowi 4 w nadgrodę straconego Neapolu, dał Maiorkę, Jwikę, Minorkę: tym sposobem szukaiąc własney korzyści; z uszczerbkiem zprzymierzeńca. Lecz iuż mówmy o zdarzeniu, które naybliżey obchodzi Króla: i zniewoliło nas do podniesienia broni. Dotąd Monarcha Pruski z traktatów licznych, które z Francyą pisał, prócz poniżenia swego nic w zysku nie odniosł, i rzetelney straty. Sam tylko Hanower zostawał, niby zakład i rękoymia przyszłey spokoyności w Niemczech północnych. Tak uroczyście przyrzekł Napoleon, traktuiąc iednak z Brytannią W. miał zezwolic na powrót Elektoratu do rządów pana dawnego; ma na to niewątpliwe dowody Fryderyk 3.

Woynę dziś zapowiadamy, dawno ią Francya zaczeła. Ogłaszał kilkakrotnie Napoleon oswobodzenie Rzeszy, i powrót woysk swoich na brzeg lewy Renu; przecie zostawały w Niemczech pod wymyślonym pozorem, który nie przekonywał nikogo. Cóż przecie czynić miały. Zniszczyć udzielność Rzeską, z Xiążętami naszemi obchodzić się, iakby tylko departamentów Francuzkich Prefektami były, kray z dostatków wyniszczyć i ogłodzić, obywatelów naszych własnym tylko panom podległych pociągać do sądu woyskowego, pisać na nich śmiertelne wyroki, na tych nawet nie maiąc względu, którzy żyli w Cessarskiey stolicy. Cóż było pobudką niesłychaney gwałtowności; Rozrzucone pisma despotyzm Francuzki maluiące. To zaś czynił Napoleon w tenczas, gdy Paryzcy pisarze opieką iego okryci targali się zuchwale na trony i narody. Woyska tymczasem Francuzkie wzrastały, postępuiąc ku Pruskim granicom, naybardziey w Westfalii; chociaż tam droga do Cattaro nie prowadziła.

Któż przeto wątpi może, iż Napoleon szczerze zamyślał woynę Fryderykowi 3 zapowiedzieć niespodzianą, albo do prowadzenia koniecznie potrzebney uczynić niezdolnym, prowadząc go po stopniach do polityczney niemocy, poniżenia i wzgardy, ażebyśmy tracąc wszystko co kraiu dotąd było zasłoną, dumnych sąsiadów pełnili wolę. Ta myśl skłoniła Monarchę Pruskiego do przedsięwzięcia dzielnieyszych środków. G. Knobelsdorf do Paryża wysłany z ostatecznem oświadczeniem. Król upatrywał nieiakie przynaymniey bezpieczeństwo w niezwłóczném za Ren odprowadzeniu woysk Francuzkich. Nie przyimowaliśmy żadnych obietnic na przyszłość daleką i niepewną, chociaż w tém Francya teraz ieszcze nie skąpą była. Poseł Pruski wspomniane armii cofnienie miał położyć za przedugodny warunek, po którego przyięciu inne następowały; odrzucenie pierwszego miało wyiaśnić prawdziwy myslenia sposob Napoleona, R. P